

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

Coordinació: BLANC ALTEMIR, ANTONIO

Any acadèmic 2017-18

Informació general de l'assignatura

Denominació	DRET DE LA UNIÓ EUROPEA			
Codi	101813			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Doble titulació: Grau en Dret i Grau en Administració i Direcció d'Empreses	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
	Grau en Dret	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
Nombre de crèdits ECTS	6			
Grups	2GG,3GM			
Crèdits teòrics	0			
Crèdits pràctics	0			
Coordinació	BLANC ALTEMIR, ANTONIO			
Departament/s	DRET PUBLIC			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català Castellà			
Horari de tutoria/lloc	consultar al taulell de la secretària del Departament			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
BLANC ALTEMIR, ANTONIO	blanc@dpub.udl.cat	12	
PRESTA NOVELLO, DÉBORAH ELISABET	dpresta@dpub.udl.cat	2,4	

Objectius acadèmics de l'assignatura

Veure apartat de competències

Competències

Competències estratègiques de la Universitat de Lleida

- Domini de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació.
- Respecte als drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, a la promoció dels Drets Humans i als valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics.

Competències específiques de la titulació

- Demostrar coneixement de les característiques, esquemes conceptuals, institucions i procediments del sistema jurídic

Objectius

- Analitzar críticament el procés de creació i evolució de la UE.

- Capacitat per identificar i interpretar les fonts del dret vigent

Objectius

- Utilitzar i relacionar les diferents fonts de l'ordenament jurídic de la UE.
- Valorar la incidència del dret de la UE en l'ordenament jurídic intern.

Competències transversals de la titulació

- Capacitat per al treball en equip (C. Interpersonal)

Objectius

- Demostrar capacitat per treballar en grup.

- Capacitat d'aprenentatge autònom permanent i adaptació a les noves circumstàncies (C. Sistèmica)

Objectius

- Realitzar un anàlisi jurídic sobre les implicacions de les llibertats comunitàries i les seves conseqüències.

Continguts fonamentals de l'assignatura

PROGRAMA DE DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

SEGON CURS DEL GRAU EN DRET I DE LA DOBLE TITULACIÓ DRET- ADE

Dr. Antoni Blanc Altemir

Catedràtic de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals

Director de la Càtedra i del Centre d'Excel·lència Europeu. Comissió Europea.

I.- CREACIÓ, EVOLUCIÓ I NATURALESA JURÍDICA DE LA UNIÓ EUROPEA.

Tema 1.- Els primers intents d'integració europea. Els projectes realitzats durant la primera meitat del segle XX. El Congrés de la Haia de 1948 i el Consell d'Europa. Organitzacions amb competències en l'àmbit de la defensa i de la seguretat. Els projectes de la Comunitat Europea de Defensa i de la Comunitat Política Europea.

Tema 2.- La creació de les Comunitats Europees: Els objectius. La Declaració de Robert Schuman. El procés de conclusió del tractat constitutiu de la CECA. El procés de conclusió dels tractats constitutius de la CEE i de la CEEA. Els objectius de les Comunitats Europees: integració econòmica i unió política. Les reformes estructurals. El Tractat de Lisboa.

Tema 3.- Els membres de la Unió Europea. Els membres originaris. L'adhesió de nous Estats membres. Condicions exigides als Estats candidats: especial referència a l'acceptació de l'*acquis communautaire*. El procediment d'adhesió. Referència a l'adhesió d'Espanya a les Comunitats Europees.

Tema 4.- El Tractat de Lisboa i el procés d'integració europea. La desaparició de la dualitat entre Comunitat Europea i Unió Europea i dels tres pilars. La nova estructura convencional: El Tractat de la Unió Europea (TUE) i el Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE). Naturalesa jurídica de la Unió Europea. La Carta dels Drets Fonamentals de la UE.

II.- EL SISTEMA INSTITUCIONAL DE LA UNIÓ EUROPEA

Tema 5.- Aspectes generals de l'estructura institucional i orgànica de la Unió Europea. La dualitat entre institucions i òrgans. Establiment d'un sistema institucional únic. Característiques del sistema institucional de la UE. Els principis rectoris: principi de legalitat i autonomia. Principi d'equilibri institucional. Les modificacions introduïdes pel Tractat de Lisboa al sistema institucional de la UE.

Tema 6.- El Consell de la Unió Europea. Naturalesa. Composició. Estructura i funcionament: la presidència. El Comitè de Representants Permanents. Els procediments de votació. Competències: a) legislatives; b) d'execució; c) en matèria de relacions exteriors; d) pressupostàries.

Tema 7.- La Comissió. Naturalesa. Composició. Estructura i funcionament: a) el principi de la col·legialitat; b) la formació de la voluntat. Competències: a) legislatives; b) de control; c) d'execució; d) de gestió; e) en matèria de relacions exteriors

Tema 8.- El Parlament Europeu. Naturalesa. Composició: l'elecció mitjançant sufragi universal directe. Estructura: a) els grups polítics; b) les comissions; c) la presidència; d) el ple. Funcionament: la formació de la voluntat. Competències: a) legislatives; b) de control; c) pressupostàries. La participació dels Parlaments estatals i el principi de subsidiarietat.

Tema 9.- El Tribunal de Justícia de la Unió Europea. Naturalesa. Composició. Estructura i funcionament: el procediment davant el Tribunal de Justícia. Competències: a) contenciosa; b) consultiva; c) prejudicial. El Tribunal General i els Tribunals especialitzats: composició; funcionament i competències.

Tema 10.- El Consell Europeu. Composició. Competències. Funcionament. La presidència: competències.

Tema 11.- El Banc Central Europeu. Naturalesa. Composició. Funcionament. Estructura. Competències. **El Tribunal de Comptes i el finançament de la Unió Europea. Naturalesa. Composició. Funcionament. Estructura. Competències: a) de control; b) consultives. El finançament de la UE. El pressupost de la UE. Execució i control.**

Tema 12.- Altres òrgans. Els comitès consultius: a) El Comitè Econòmic i Social; b) El Comitè de les Regions. El Banc Europeu d'Inversions. El Defensor del Poble Europeu. L'Alt Representant de la UE per a les relacions exteriors i la política de seguretat.

III.- L'ORDENAMENT JURÍDIC DE LA UNIÓ EUROPEA: FONTS, CARACTERÍSTIQUES I APLICACIÓ

Tema 13.- El dret originari. Els tractats constitutius: característiques i estructura. L'àmbit d'aplicació territorial, material i temporal. La revisió dels tractats constitutius.

Tema 14.- El dret derivat (art. 288 TFUE). La subordinació del dret derivat al dret originari. Els actes típics obligatoris: a) el reglament; b) la directriu; c) la decisió. Els actes típics no vinculants: les recomanacions i els dictàmens.

Tema 15.- El dret complementari i els principis generals del dret de la UE. Les decisions dels representants dels governs dels Estats membres, reunits en el si del Consell. Els acords internacionals celebrats en els àmbits competencials de la UE. Altres actes derivats de les estructures de cooperació. Els principis generals del dret comunitari. La protecció dels drets fonamentals: La Carta dels drets fonamentals de la UE.

Tema 16.- Característiques de l'ordenament jurídic de la UE. L'efecte directe. Concepte. L'efecte directe de les disposicions dels tractats, del dret derivat i dels acords internacionals. Conseqüències de l'efecte directe. **La primàcia sobre els ordenaments interns.** Fonament. El principi de primàcia i les constitucions dels Estats membres. Conseqüències.

Tema 17.- L'aplicació del dret de la UE a Espanya. L'atribució de competències constitucionals i l'article 93 de la Constitució de 1978. La primàcia i l'eficàcia directa del dret de la UE a Espanya: la seva aplicació judicial. Conflictes possibles entre dret de la UE i Constitució espanyola. El desenvolupament i l'aplicació del dret de la UE per les Comunitats Autònomes.

Tema 18.- L'aplicació judicial del dret de la UE. El sistema jurisdiccional de la UE. Qüestions preliminars sobre la consideració del jutge intern com a jutge comunitari. L'aplicació judicial del dret de la UE i el seu control. El recurs d'anul·lació. El recurs per omissió. El recurs per responsabilitat extracontractual. El recurs per incumpliment. El control jurisdiccional de la legalitat comunitària. El recurs prejudicial: condicions i efectes

IV.- LES LLIBERTATS I LES POLÍTIQUES SECTORIALS DE LA UNIÓ

Tema 19.- La lliure circulació de mercaderies i la lliure circulació de capitals. La lliure circulació de mercaderies: concepte. Àmbit d'aplicació. Contingut jurídic. Excepcions a la lliure circulació de mercaderies. La lliure circulació de capitals: concepte. Àmbit d'aplicació. Contingut jurídic i etapes.

Tema 20.- La lliure circulació de persones i serveis (I). La lliure circulació de persones: concepte i àmbit d'aplicació. Contingut jurídic. El dret de desplaçament i residència a l'interior de la UE: excepcions. L'espai de llibertat, seguretat i justícia com a marc jurídic de la lliure circulació de persones. La lliure circulació de treballadors: concepte i àmbit d'aplicació. L'exclusió dels treballadors de l'Administració pública. Contingut jurídic.

Tema 21.- La lliure circulació de persones i serveis (II). El dret d'establiment: concepte i àmbit d'aplicació. Contingut jurídic. Excepcions. La lliure prestació de serveis: concepte i àmbit d'aplicació. Contingut jurídic. Excepcions.

Tema 22.- Les polítiques comunitàries i la Unió Econòmica i Monetària. Qüestions preliminars. Les polítiques comunes previstes pels tractats constitutius. Les polítiques coordinades entre els Estats membres. La Unió Econòmica i Monetària: objectius, etapes i aplicació. El Banc Central Europeu i el Sistema Europeu de Bancs Centrals.

V.- L'ACCIÓ EXTERIOR DE LA UNIÓ EUROPEA I LA POLITICA EXTERIOR I DE SEGURETAT COMUNA

Tema 23.- Les relacions exteriors de la Unió Europea (I). La subjectivitat jurídica internacional de la UE. La representació de la UE: el dret de legació actiu i passiu. El Servei Europeu d'Acció Exterior. La participació en organitzacions i conferències internacionals. La responsabilitat activa i passiva.

Tema 24.- Les relacions exteriors de la Unió Europea (II). La conclusió de tractats internacionals: procediment i tipologia dels acords conclusos. Les relacions exteriors en matèria comercial. La cooperació al desenvolupament: objectius, instruments, procediments i finançament. Àmbits de les relacions exteriors: la Mediterrània; Rússia i Països de l'Europa Oriental, Amèrica Llatina i altres.

Tema 25.- La Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC). Els antecedents de la PESC: la Cooperació Política Europea. Objectius i principis de la PESC: la seva articulació jurídica en el TUE. Estructura general de la PESC: a) objectius i principis b) l'aparell jurídic-institucional; c) el sistema d'adopció de decisions; d) la gestió i l'execució. La Política Comuna de Seguretat i Defensa (PCSD): evolució i estat actual.

VI.- L'ESPAI DE LLIBERTAT, SEGURETAT I JUSTÍCIA

Tema 26.- L'espai de llibertat, seguretat i justícia. Evolució de la formulació de la cooperació en els assumptes de justícia i interior. L'articulació jurídica de l'espai de llibertat, seguretat i justícia al TFUE: a) polítiques sobre control de fronteres, asil i immigració; b) cooperació judicial en matèria civil; c) cooperació judicial en matèria penal. d) cooperació policial.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- ALDECOA, F.; GUINEA, M.: *La Europa que viene: el Tratado de Lisboa*. Marcial Pons, 2010.
- FERNÁNDEZ LIESA, C.; DÍAZ BARRADO, C. (Dirs.): *El Tratado de Lisboa. Análisis y perspectivas*. Dikynson, Madrid, 2009.
- GUTIÉRREZ ESPADA, C.; CERVELL HORTAL, M.J. (y otros): *La Unión Europea y su Derecho*. Trotta, Madrid, 2012.
- LINDE, E.; MELLADO, P.: *Iniciación al Derecho de la Unión Europea*. Colex, Madrid, 2010
- MANGAS, A. y LIÑÁN, D.J.: *Instituciones y Derecho de la Unión Europea*. 9ª ed. Tecnos, Madrid, 2016.

DOCUMENTACIÓ

- Versió consolidada del TUE i del TFUE (disponible a Tecnos i altres editorials)

DIRECCIONS WEB

- Centre d'Excel·lència Europeu Jean Monnet UdL: www.cejm.udl.cat
- Pàgina oficial de la Unió Europea: <http://europa.eu>

- Portal oficial de la UE: http://europa.eu/index_es.htm
- Representació permanent d'Espanya davant la UE: <http://www.es-ue.org/>
- Centre de Documentació de la UdL: <http://www.sbd.udl.cat/sbd/cde.html>
- Portal de la legislació europea: <http://eur-lex.europa.eu/>
- Tribunal de Justícia de la UE: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/
- Accés directe al Diari Oficial de la UE:
<http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=es>

Eixos metodològics de l'assignatura

Els eixos metodològics de l'assignatura es basen en les classes magistrals en el grup gran i en la realització de pràctiques i altres activitats en els grups mitjans. Per altra banda el treball es distribueix en dos àmbits: presencial i autònom:

Treball presencial

Assistència i participació a les sessions

Resolució de la pràctica i participació activa

Realització de les proves escrites

Treball autònom

Consolidar conceptes i estudi de materials

Lectura de materials complementaris

Preparació de la pràctica

Preparació de les proves escrites

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Exposició teòrica de continguts inclosos en els diferents temes del programa.

Aplicació pràctica dels coneixements:

- Pràctica d'aula. Estudi del cas
- Pràctica d'aula. Comentari de text
- Pràctica d'aula. Analitzar i comentar sentència del TJUE

Sistema d'avaluació

A.- CRITERIS GENERALS D'AVALUACIÓ:

Classes teòriques:

- Assistència participativa a les classes.
- Es valorarà els coneixements adquirits, la capacitat de relació i connexió entre els continguts dels temes del programa.

Classes pràctiques:

- Assistència activa a las pràctiques.
- Es valorarà la capacitat d'aplicar els coneixements adquirits en les classes teòriques.
- Es valorarà especialment la capacitat d'anàlisi crític, la capacitat per a argumentar, la participació, la qualitat i presentació de les aportacions i les dinàmiques de treball (iniciativa i creativitat).

B.- CRITERIS ESPECÍFICS D'AVUACIÓ:

Les competències desenvolupades per l'alumne seran avaluades a través de tres qualificacions on es demostrï l'adquisició dels coneixements suficients per a superar l'assignatura, així com la capacitat d'anàlisi, síntesi, de comunicació escrita i oral, i el raonament crític.

I.- PROVES ESCRITES (GG):

1- La primera prova escrita tindrà un valor màxim del 27'5% del total de la nota.

2- La segona prova escrita tindrà un valor màxim del 27'5% del total de la nota.

En les proves escrites l'alumne haurà de demostrar el coneixement, capacitat d'anàlisi de conceptes bàsics del Dret de la Unió Europea, així com la capacitat d'anàlisi i síntesi, de comunicació escrita i el raonament crític.

La nota mitjana de les dues proves escrites o de la prova final en el cas de no alliberar matèria, tindrà un màxim del 55% de la nota final.

La nota mínima per alliberar matèria en la primera prova serà de 6.

En el cas de no superar aquesta nota, l'estudiant es presentarà a l'examen final amb tota la matèria.

A les proves escrites no es podrà utilitzar el programa de l'assignatura.

TOTAL..... 55%

II.- PRÀCTIQUES D'AULA (GM)

Estudi del cas, Comentaris de text, Comentaris de sentències del TJUE...

Les activitats programades en el Grup Mitja seran objecte d'una avaluació contínua amb el lliurament al final de la sessió de la pràctica realitzada, així com de la assistència i la participació en la discussió i en el debat de les pràctiques realitzades a classe, amb un valor màxim del 30% del total de la nota. Per poder ser avaluats per aquest concepte caldrà realitzar i lliurar les pràctiques (comentaris de text, estudis del cas, anàlisi de sentències, etc.) el mateix dia que es resolguin a classe. El mínim de pràctiques lliurades per poder ser avaluat serà de 5, les quals seran elegides pel professor responsable entre les lliurades pels estudiants.

Per tal de optar al percentatge de la nota reservada a les pràctiques (màxim d'un 30%), caldrà tenir un mínim d'un 5 de mitjana de les dues proves escrites teòriques o, un 5 a l'examen final, si no s'alliberat la primera part del programa per no haver obtingut un 6 a la primera prova.

Requisits formals: la pràctica tindrà un màxim de dos fulls per una cara, lletra times new roman: 12; interliniat: 1'5

En cas de que es detecti que per a la realització de les pràctiques s'ha plagiat algun document o pàgina web de

forma evident, dita pràctica no serà tinguda en compte a l'hora de l'avaluació.

TOTAL..... 30%

III. TREBALL ESCRIT SOBRE TEMES D'ACTUALITAT

Els estudiants hauràn de realitzar en equip (dos components per equip) un treball sobre algun tema d'actualitat que afecti a la UE o als seus Estats membres. El treball tindrà un màxim de 5 fulls per una cara, lletra times new roman: 12; interliniat: 1'5

Per tal de optar al percentatge de la nota reservada al treball escrit en equip (màxim d'un 15%), caldrà tenir un mínim d'un 5 de mitjana de les dues proves escrites teòriques o un 5 a l'examen final, si no s'alliberat la primera part del programa per no haver obtingut un 6 a la primera prova.

TOTAL..... 15%

IV.- AVALUACIÓ ALTERNATIVA

En el cas de que un/a estudiant acreditati documentalment la seva impossibilitat d'assistir a les activitats programades dins l'avaluació continuada (per treball remunerat o situació anàloga) podrà optar per una prova única de validació de competències i coneixements que es realitzarà el dia i en l'horari establert al calendari d'avaluació del Grau per a la prova final de l'avaluació ordinària amb tota la matèria.

La sol·licitud d'aquesta modalitat avaluativa s'haurà de realitzar abans del dia 28 de febrer de 2018 amb acreditació documental i, un cop feta, no es podrà modificar. La sol·licitud haurà de ser presentada personalment al professor responsable de l'assignatura.

C.- UTILITZACIÓ DE MITJANS FRAUDULENTS

D'acord amb l'article 3.1 de la normativa d'avaluació de la UdL, l'estudiant no pot utilitzar, en cap cas, durant la realització de les proves d'avaluació, mitjans no permesos o mecanismes fraudulents. L'estudiant que utilitzi qualsevol mitjà fraudulent relacionat amb la prova i/o porti aparells electrònics no permesos, haurà d'abandonar l'examen o la prova, i quedarà subjecte a les conseqüències previstes en aquesta normativa o en qualsevol altra normativa de règim intern de la UdL.

D.- DATES AVALUACIÓ

Per a conèixer les dates, hores i aules de les respectives avaluacions consultar els calendaris publicats en els webs dels Graus.

Bibliografia i recursos d'informació

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

ALDECOA, F.; GUINEA, M.: *La Europa que viene: el Tratado de Lisboa*, Marcial Pons, 2010.

BENEYTO PÉREZ, J.M. (Director); MAILLO GONZÁLEZ-ORÚS, J. (Coordinador); BECERRIL ATIENZA, B. (Coordinadora): *Colección Tratado de Derecho y Políticas de la Unión Europea. Tomo VI: Mercado Único Europeo y Unión Económica y Monetaria*, Editorial Aranzadi, Madrid, 2013.

FERNÁNDEZ LIESA, C.; DÍAZ BARRADO, C. (Dir.): El Tratado de Lisboa, Análisis y perspectivas, Dikynson, Madrid, 2009.

GUTIERREZ ESPADA, C.; CERVELL, M.J.; PIERNAS, J.: *La Unión Europea y su derecho*, (2 edición), Trotta, 2015.

LINDE, E.; MELLADO, P.: *Iniciación al Derecho de la Unión Europea*, Colex, Madrid, 2010.

MANGAS, A.; LIÑÁN, D.J.: *Instituciones y Derecho de la Unión Europea*. (9 edición) Tecnos, Madrid, 2016.

DOCUMENTACIÓ

- Versió consolidada del TUE i del TFUE (disponible en diverses editorials)

DIRECCIONS WEB

- Pàgina web del Centre d'Excel·lència Jean Monnet: www.cejm.udl.cat
- Pàgina oficial de la Unió Europea: <http://europa.eu>
- Portal oficial de la UE: http://europa.eu/index_es.htm
- Representació permanent d'Espanya davant la UE: <http://www.es-ue.org/>
- Centre de Documentació de la UdL: <http://www.sbd.udl.cat/sbd/cde.html>
- Portal de la legislació europea: <http://eur-lex.europa.eu/>
- Tribunal de Justícia de la UE: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/
- Accés directe al Diari Oficial de la UE: <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=es>